

ارزیابی نقش سن در استنباط از ریسک‌های سفرهای خارجی گردشگران خارجی سفر کرده به شهر اصفهان به عنوان مورد مطالعه

بهرام رنجبریان، استاد بازاریابی، گروه مدیریت، دانشکده‌ی علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان
محمد غفاری*، دانشجوی دکتری بازاریابی، گروه مدیریت، دانشکده‌ی علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان

چکیده

پیشرفت صنعت گردشگری علاوه بر تقویت عوامل مثبت موثر بر این صنعت، مستلزم کاهش ریسک‌های استنباط شده‌ی مرتبط با سفر به مقاصد گردشگری است. از سوی دیگر به نظر می‌رسد گردشگران با سنین مختلف استنباط متفاوتی از ریسک‌ها داشته باشند. از این‌رو هدف مقاله‌ی حاضر طبقه‌بندی ریسک‌های استنباط شده گردشگران خارجی جهت سفر به شهر اصفهان و ارزیابی نقش تفاوت‌های سنی در استنباط از این ریسک‌ها است. جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل گردشگران خارجی است که در ماه‌های فروردین و اردیبهشت سال ۱۳۹۱ به شهر اصفهان سفر کرده‌اند. از این جامعه نمونه‌ای به حجم ۳۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. داده‌های مورد نیاز به وسیله‌ی پرسشنامه‌ی محقق ساخته‌ی جمع‌آوری شد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که ریسک‌های استنباط شده توسط گردشگران خارجی سفر کرده به شهر اصفهان قابل دسته‌بندی در چهار گروه است که شامل ریسک‌های سلامتی، فرهنگی و اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است. هم‌چنین نتایج پژوهش نشان می‌دهد گردشگران با سنین مختلف دارای استنباط متفاوت از ریسک‌های سلامتی و اقتصادی در سفر به شهر اصفهان بوده‌اند و بین گردشگران با سنین مختلف از نظر ریسک‌های فرهنگی و اجتماعی و سیاسی تفاوت معنی‌داری وجود نداشت.

واژگان کلیدی

ریسک استنباط شده، گردشگر، مقصد گردشگری، سن، اصفهان

۱- مقدمه

مسافرت و جهانگردی به عنوان بزرگ‌ترین و متنوع‌ترین صنعت در دنیا به حساب می‌آید (هزارگریبی و نجفی، ۱۳۹۱: ۱۳۳). درآمد زیادی که صنعت گردشگری برای کشورها حاصل کرده است آن را به عنوان یکی از صنایع مهم جهان در بخش خدمات معرفی کرده است. از سوی دیگر گردشگری یک پدیده‌ی اجتماعی اقتصادی گسترده است که در نتیجه نیاز انسان به اوقات فراغت، برقراری ارتباط با طبیعت و تمایل به دیدن مکان‌ها و فرهنگ‌های جدید و تاریخی به وجود آمده است. آسیب‌شناسی گردشگری در کشورهای مختلف می‌تواند یکی از مهم‌ترین اولویت‌های مطالعاتی و پژوهشی قلمداد گردد. قطعاً اقدام به شناسایی موانع و محدودیت‌های موجود و اولویت‌بندی آن‌ها و همچنین ارائه‌ی راهکارهای اجرایی و عملیاتی برای رفع و کم اثر نمودن و اصلاح امور مرتبط با صنعت گردشگری این امکان را برای تصمیم‌گیران و برنامه‌ریزان در سطوح ملی و محلی به وجود می‌آورد تا بتوانند منابع مالی، طبیعی، فرهنگی و نیروی انسانی خود را براساس نیازهای اصلی و محدودیت منابع، به ویژه در بخش مالی مدیریت کرده و حداکثر بهره‌برداری را بنمایند (رحیم‌پور و کرباسی‌یزدی، ۱۳۹۰: ۱). یکی از عوامل مهم در رشد و توسعه این صنعت، برنامه‌ریزی بهینه امور مربوط به گردشگران است (غفاری، ۱۳۹۱: ۱). از سوی دیگر باید توجه داشت که رشد این صنعت علاوه بر توسعه زیر ساخت‌های ضروری، مستلزم انجام مطالعات گسترده در زمینه آثار این صنعت، عوامل موثر در جذب گردشگران و همچنین مطالعه‌ی رفتار گردشگران است (Gibson, 2002: 360) ریسک‌های استنباط شده مرتبط با یک مقصد گردشگری یکی از مهم‌ترین عوامل بازدارنده‌ی سفر گردشگران به آن مقصد است که نیازمند مطالعه برای شناسایی ریسک‌های استنباط شده‌ی گردشگران از سفر به مقاصد گردشگری گوناگون است. معمولاً گردشگران هنگام برنامه‌ریزی برای سفر به یک مقصد گردشگری شدت و احتمال ریسک‌های استنباط شده از سفر به آن مقصد را تخمین زده و توانایی خود را برای مقابله‌ی با آن‌ها ارزیابی می‌کنند و سپس در مورد انجام سفر یا عدم انجام آن تصمیم‌گیری می‌کنند. اگر هنگام برنامه‌ریزی سفر به یک مقصد گردشگری نگرانی‌هایی در مورد عدم امنیت وجود داشته باشد، گردشگر احتمالاً مقصد سفر خود را تغییر می‌دهد. به طور کلی در ادبیات رفتار مصرف‌کننده گردشگری هفت نوع ریسک شناسایی شده است که شامل ریسک عملیاتی، ریسک مالی، ریسک فیزیکی، ریسک روان‌شناختی، ریسک رضایت، ریسک اجتماعی و ریسک زمانی است (موون و مینور، ۱۳۸۸: ۱۸). به‌طور کلی می‌توان گفت گردشگران از سفر به مقاصد گردشگری که در مورد آن‌ها احساس خطر کنند پرهیز می‌نمایند و مقاصدی را برای سفر انتخاب می‌کنند که از بی‌خطر بودن یا کم خطر بودن آن مقصد مطمئن باشند. از این‌رو متخصصان صنعت گردشگری و مسئولین مربوطه در این صنعت باید علاوه بر توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز این صنعت، ریسک‌های استنباط شده توسط گردشگران را نیز به عنوان یکی از چالش‌های عمده توسعه این صنعت مورد توجه قرار دهند. از این‌رو کاهش ریسک‌های استنباط شده، نزدیک کردن ریسک‌های استنباط شده به میزان واقعی ریسک‌ها و ارائه یک تصویر ذهنی خوب از مقاصد گردشگری برای گردشگران خارجی به عنوان یکی از عوامل موثر بر انتخاب مقاصد گردشگری به شمار می‌آید. هر چند در طی سال‌های گذشته ریسک مرتبط با تروریسم به عنوان یکی از مهم‌ترین ریسک‌های مرتبط با انتخاب مقصد گردشگری مطرح شده است، اما ریسک‌های استنباط شده دیگری هم در ارتباط با انتخاب مقاصد گردشگری مطرح است که از آن جمله می‌توان به ریسک اتلاف وقت، ریسک عدم رضایت از سفر، ریسک مواجه شدن با مشکلات اجتماعی، ریسک روانی، ریسک عوامل فیزیکی،

ریسک عملیاتی، ریسک مالی، ریسک عدم ثبات سیاسی و ریسک مسائل بهداشتی اشاره کرد (رنجبریان، ۱۳۸۵: ۷۶). (Kozak et al., 2007: 235). البته باید متذکر شد که همه‌ی گردشگران استنباط یکسانی از ریسک‌های متفاوت ندارند و در عین حال که ممکن است برخی از گردشگران از سفر به یک مقصد گردشگری احساس خطر کنند، سایر گردشگران از سفر به همان مقصد هیچ‌گونه احساس خطری نداشته باشند و سفر به آن مقصد برای آن‌ها عادی تلقی گردد (Lepp and Gibson, 2003: 610). استنباط از ریسک می‌تواند از طریق عوامل متعددی تحت تأثیر قرار گیرد که از جمله آن‌ها می‌توان به سن گردشگران اشاره کرد (Gibson, 2002: 360). از آنجا که شهر اصفهان یکی از مقاصد مهم گردشگری در کشور ایران هم برای داخلی و هم برای گردشگران خارجی محسوب می‌شود و با داشتن مراکز تاریخی و فرهنگی متعدد از جمله میدان نقش جهان، سی و سه پل، پل خواجه، عمارت عالی قاپو، عمارت چهل ستون و سایر مراکز گردشگری می‌تواند گردشگران زیادی را از داخل و بخصوص خارج کشور به خود جذب کند (غفاری، ۱۳۹۱: ۳۶). از این‌رو هدف مقاله‌ی حاضر طبقه‌بندی ریسک‌های استنباط شده توسط گردشگران خارجی سفر کرده به شهر اصفهان و هم‌چنین بررسی نقش تفاوت‌های سنی در استنباط از این ریسک‌ها است.

۲- مبانی نظری تحقیق

امنیت درک شده عامل مهمی در تصمیم‌گیری گردشگران برای بازدید از یک مقصد گردشگری است. سفر می‌تواند افراد را در معرض درجات متفاوتی از ریسک قرار دهد (رنجبریان و جلیلود، ۱۳۹۱: ۳). از سوی دیگر باید توجه داشت که ریسک‌های استنباط شده از سفر به یک مقصد گردشگری با تصویر ذهنی^۱ مقصد مورد نظر مرتبط است (Lepp and Gibson, 2003: 610). در واقع اقبال یک مقصد گردشگری به شدت به درک گردشگران از ریسک انتخاب آن مقصد بستگی دارد (رنجبریان و جلیلود، ۱۳۹۱: ۳). البته گالارزا و دیگران^۲ (۲۰۰۲) اشاره می‌کنند که بین تصویر ذهنی واقعی و مفهومی از مقصد گردشگری سازگاری کاملی وجود ندارد. تصویر ذهنی مقصد گردشگری می‌تواند متأثر از انواع ریسک از جمله ریسک ایمنی و مسائل سیاسی باشد (رنجبریان، ۱۳۸۵: ۷۶). از این‌رو به نظر می‌رسد شناسایی عوامل موثر بر ریسک‌های استنباط شده از سفر به یک مقصد گردشگری امکان فراهم کردن شرایط را برای ایجاد تمایل سفر به آن مقصد میسر می‌سازد. از سوی دیگر معضلات مربوط به ریسک و امنیت در سال‌های اخیر مورد توجه متخصصان و فعالان صنعت گردشگری خصوصاً در گردشگری بین‌المللی قرار گرفته است. مطالعه ادبیات ریسک استنباط شده از مقصد گردشگری نشان‌دهنده‌ی تأثیر منفی آن بر قصد سفر به آن مقصد گردشگری است (Koshal, 2003: 5). از این‌رو می‌توان گفت عامل ریسک به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل در مطالعات گردشگری خصوصاً در سطح بین‌المللی مطرح است. عواملی هم‌چون صلح، آرامش و ایمنی علاوه بر زیرساخت‌های گوناگون از جمله پیش-نیازهای جذب گردشگر به هر مقصد گردشگری است. همان‌طور که در بخش قبل نیز ذکر شد در ادبیات رفتار مصرف‌کننده گردشگری هفت نوع ریسک قابل شناسایی است که شامل ریسک‌های عملیاتی، مالی، فیزیکی، روان‌شناختی، رضایت، اجتماعی و ریسک زمانی است (موون و مینور، ۱۳۸۸: ۱۶۲). ریسک مالی به این مسئله اشاره دارد که گردشگر به اندازه پولی که در مقصد گردشگری هزینه می‌کند نتواند ارزش افزوده

^۱- Image .

^۲- Gallarza, Saura, and Garcia.

دریافت کند. ریسک فیزیکی به خطر، صدمه و آسیب فیزیکی اشاره دارد که ممکن است در مقصد گردشگری برای گردشگر اتفاق بیفتد. ریسک رضایت به این امر اشاره دارد که مقصد گردشگری به‌طور کلی نتواند رضایت گردشگر را فراهم کند. ریسک اجتماعی به این اشاره دارد که مقصد گردشگری نظر گردشگر را نسبت به یک فرد یا شخص در مقصد گردشگری تحت تأثیر قرار دهد. ریسک زمانی نیز به این مخاطره اشاره دارد که مقصد گردشگری وقت گردشگر را تلف کند و نتواند در ازای این وقت تلف شده رضایت او را فراهم نماید (Roehl and Fesenmaier, 1992: 19). لپ و گیبسون (۲۰۰۳) اشاره می‌کنند که تفاوت موجود بین گردشگران براساس میزان نوجویی که آن‌ها در مقصد جستجوی می‌کنند می‌تواند براساس سطح ریسک دریافت شده آن‌ها در سفرهای قبلی متفاوت باشد. بنابراین نوجویان معمولاً میزان ریسک بیشتری را می‌پذیرند. همان‌طور که مشاهده می‌شود ریسک استنباط شده یکی از عوامل مهم مورد بررسی توسط گردشگران خصوصاً هنگام برنامه‌ریزی برای سفر به یک مقصد گردشگری خارجی است.

از سوی دیگر نویسندگان گوناگون در حوزه گردشگری از جمله سانمز و گریف (۱۹۹۸)، بلور و دیگران (۱۹۹۸)، گیبسون و دیگران (۲۰۰۲)، پیزام و دیگران (۲۰۰۲)، لپ و گیبسون (۲۰۰۳)، لپ و گیبسون (۲۰۰۳)، لپ و گیبسون (۲۰۰۳)، پیزام و دیگران (۲۰۰۴)، کوزاک و دیگران (۲۰۰۷)، لپ و دیگران (۲۰۰۸) اشاره می‌کنند که استنباط از ریسک می‌تواند متأثر از متغیرهای جمعیت شناختی گردشگران باشد. یکی از مهم‌ترین متغیرهای جمعیت شناختی که استنباط گردشگران را از ریسک‌های گوناگون تحت تأثیر قرار می‌دهد، متغیر سن است (Gibson, 2002: 360)، (Car, 2001: 566). یانکیس و گیبسون (۱۹۸۸) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که ریسک‌های استنباط شده از سفر به یک مقصد گردشگری می‌تواند از طریق سن گردشگران تحت تأثیر قرار گیرد. در پژوهش‌های مختلف این فرضیه به اثبات رسیده که با افزایش سن افراد میزان ریسک‌پذیری آن‌ها نیز افزایش می‌یابد (Grable and Lytton, 1998: 65)، (Donkers et al., 2001: 98)، (Hartog et al., 2002: 5)، (Dohmen et al., 2005: 15)، (Watson and McNaughton, 2007: 56). گاربل و لایتون (۱۹۹۸) علت این امر را این‌گونه بیان می‌کنند که افراد جوان وقت کافی برای جبران خسارات ناشی از ریسک‌پذیری خود دارند و به همین دلیل بیشتر تمایل به ریسک‌پذیری دارند اما افراد مسن به دلیل اینکه بیشتر تمایل دارند در کارها و اعمال خود محافظه‌کارانه عمل کنند کمتر طالب ریسک و ریسک‌پذیری هستند. همان‌طور که مشاهده می‌شود ریسک‌های استنباط شده از سفر به مقاصد گردشگری یکی از عوامل مهم مورد بررسی توسط گردشگران خصوصاً در سفرهای خارجی هنگام برنامه‌ریزی برای سفر به یک مقصد گردشگری است. از سوی دیگر ویژگی‌های جمعیت شناختی گردشگران می‌تواند ریسک‌های استنباط شده گردشگران را جهت سفر به مقاصد گردشگری تحت تأثیر قرار دهد که متغیر سن یکی از مهم‌ترین این متغیرها است. از این‌رو هدف مقاله‌ی حاضر طبقه‌بندی ریسک‌های استنباط شده گردشگران خارجی جهت سفر به شهر اصفهان و هم‌چنین بررسی نقش تفاوت‌های سنی در استنباط گردشگران از این ریسک‌ها است.

۳- پیشینه تحقیق

یانکیس و گیبسون (۱۹۸۸) به بررسی ارتباط میان متغیرهای جمعیت‌شناختی و ریسک‌های گردشگران در انجام سفر پرداختند. متغیرهای جمعیت شناختی مورد بررسی آن‌ها در این پژوهش شامل سن، شغل،

جنسیت، میزان تحصیلات و وضعیت تأهل بود. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد بین این متغیرهای جمعیت-شناختی و ریسک‌های استنباط شده در سفر ارتباط معنی‌داری وجود دارد، به این صورت که گردشگران زن بیشتر از گردشگران مرد ریسک‌پذیر هستند. هم‌چنین نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد افزایش سن گردشگران موجب استنباط ریسک بیشتری از سفر به مقاصد گردشگری می‌شود.

راحل و فسنا میر (۱۹۹۲) به بررسی تأثیر ریسک‌های مختلف بر قصد سفر و هم‌چنین ارتباط متغیرهای جمعیت شناختی با این ریسک‌ها پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد استنباط از انواع ریسک‌ها بر قصد سفر گردشگران تأثیر گذار است. هم‌چنین نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد ریسک مالی استنباط شده توسط گردشگران جوان بیشتر از گردشگران مسن‌تر بوده است.

سانمز و گریف (۱۹۹۸) به بررسی ارتباط میان متغیرهای جمعیت شناختی و ریسک‌های استنباط شده پرداختند. متغیرهای جمعیت شناختی مورد بررسی این پژوهشگران شامل سن، جنسیت، میزان تحصیلات، میزان درآمد و دیدگاه گردشگران نسبت به سفرهای خارجی بود. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد میزان تحصیلات، درآمد و جنسیت گردشگران با ریسک‌های استنباط شده آن‌ها در سفرهای خارجی ارتباط دارد، اما بین سن گردشگران و هم‌چنین دیدگاه آن‌ها نسبت به سفرهای خارجی با ریسک‌های استنباط شده ارتباط معنی‌داری وجود ندارد.

یوردانوا و دیگران^۱ (۲۰۱۰) به بررسی تأثیر متغیرهای جمعیت شناختی بر میزان ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار پرداختند. متغیرهای جمعیت شناختی مورد مطالعه آن‌ها شامل سن و جنسیت بود. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد سن و جنسیت گردشگران بر ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران در بازار بورس اوراق بهادار تأثیر داشته است. به این صورت که سرمایه‌گذاران مرد بیشتر از سرمایه‌گذاران زن دارای رفتار ریسک‌پذیری بیشتری بوده‌اند، هم‌چنین سرمایه‌گذاران با سنین پایین‌تر نسبت به سرمایه‌گذاران با سنین بالاتر بیشتر ریسک‌پذیر بوده‌اند.

رنجبریان و جلیلوند (۱۳۹۱) در پژوهش خود به شناسایی ریسک‌های استنباط شده گردشگران خارجی جهت سفر به کشور ایران و هم‌چنین بررسی رابطه‌ی متغیرهای جمعیت‌شناختی و ریسک‌های استنباط شده پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد گردشگران خارجی شش نوع ریسک برای سفر به ایران استنباط کرده‌اند که شامل ریسک مالی، فیزیکی، روان شناختی، اجتماعی، زمانی و عملکردی است. سپس نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد بین سن گردشگران و ریسک‌های استنباط شده توسط آن‌ها هیچ رابطه‌ای وجود ندارد.

۴- روش پژوهش

این پژوهش یک مطالعه‌ی توصیفی-پیمایشی است. جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل گردشگران خارجی سفر کرده به شهر اصفهان است که در ماه‌های فروردین و اردیبهشت سال ۱۳۹۱ به این شهر سفر کرده‌اند. از این جامعه نمونه‌ای به حجم ۳۰۰ نفر انتخاب شد و سپس اعضای آن به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. به منظور تعیین حجم نمونه از الگوی کومری و لی^۲ (۱۹۹۲) استفاده شده است. آن‌ها بیان می‌کنند

^۱ - Yordanova et al

^۲ - Coumery and Lee.

تعداد نمونه ۳۰۰ تایی برای انجام تحلیل عاملی اکتشافی مناسب است (حبیب‌پور و دیگران، ۱۳۸۹: ۳۲۴). به منظور گردآوری داده‌های پژوهش، با حضور پژوهشگر در مکان‌های گردشگری شهر اصفهان، پرسشنامه‌ی محقق ساخته‌ای بین گردشگران خارجی توزیع شد. به این منظور پرسشنامه‌ای حاوی ۲۹ سؤال براساس مرور ادبیات پژوهش برای شناسایی ریسک‌های استنباط شده توسط گردشگران خارجی جهت سفر به شهر اصفهان طراحی شد که ۱۶ سؤال اول برای سنجش ریسک‌های متفاوت و ۱۳ سؤال بعدی برای سنجش متغیرهای جمعیت شناختی بود. این پرسشنامه براساس طیف پنج امتیازی لیکرت تنظیم شد. برای سنجش روایی این پرسشنامه از روایی صوری استفاده شده است. به این منظور پرسشنامه مورد نظر در اختیار چند نفر از اساتید رشته مدیریت قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد تا نظرات اصلاحی خود را بیان کنند. سپس با اعمال برخی اصلاحات، پرسشنامه نهایی شد. برای سنجش پایایی پرسشنامه نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. نتایج این ضریب نشان می‌دهد ضریب آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه ۰/۸۷۶ می‌باشد که ضریب قابل قبولی است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شده است. مهم‌ترین روش‌های آماری مورد استفاده به این منظور شامل تحلیل عاملی اکتشافی، آزمون بارتلت، شاخص کفایت حجم نمونه کیاسر میر اولکین، آزمون تی تک نمونه‌ای و آزمون تحلیل واریانس یک طرفه است. قبل از انجام تحلیل عاملی اکتشافی جهت حصول اطمینان از این که آیا می‌توان از داده‌های موجود برای تحلیل عاملی اکتشافی استفاده نمود و این که آیا تعداد داده‌ها برای تحلیل عاملی تأییدی مناسب هستند از آزمون بارتلت و شاخص کفایت حجم نمونه کیاسر مییر اولیکن استفاده شده است. برای طبقه‌بندی ریسک‌های استنباط شده از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شده است. سپس برای بررسی شدت هر یک از ریسک‌های استنباط شده از آزمون تی تک نمونه‌ای و در نهایت نیز برای بررسی رابطه سن با هر یک از ریسک‌های استنباط شده از تحلیل واریانس (آنوا) استفاده شده است.

۵- یافته‌های پژوهش

در این بخش ابتدا یافته‌های پژوهش در مورد ویژگی‌های جمعیت شناختی اعضای نمونه آماری ارائه شده است و سپس داده‌های پژوهش مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. یافته‌های پژوهش در مورد ویژگی‌های جمعیت شناختی اعضای نمونه نشان می‌دهد ۴۰ درصد از گردشگران خارجی سفر کرده به شهر اصفهان دارای مشاغل استخدامی، ۱۴ درصد دارای مشاغل آزاد، ۲۲ درصد افراد بازنشسته، ۳ خانه دارد و در نهایت ۱۷ درصد نیز دانشجوی و دانش آموز بوده‌اند. این یافته‌ها نشان می‌دهند بیشتر گردشگران خارجی سفر کرده به شهر اصفهان دارای مشاغل استخدامی بوده‌اند. از نظر جنسیت نیز ۵۹ درصد گردشگران مرد و ۴۱ درصد نیز زن بوده‌اند. لذا می‌توان گفت اکثریت گردشگران خارجی سفر کرده به شهر اصفهان مرد بوده‌اند. از نظر سابقه‌ی سفر نیز ۷۱ درصد گردشگران برای اولین بار بوده که به کشور ایران سفر کرده‌اند و ۲۹ درصد دیگر نیز قبلاً به تعداد دفعات مختلف به ایران سفر کرده بوده‌اند. از این رو می‌توان گفت بیشتر گردشگران برای اولین بار به ایران سفر کرده‌اند که این امر نیازمند بررسی و مطالعه‌ی فراوان است تا میزان ریسک‌های استنباط شده آن‌ها از سفر به کشور ایران و به‌خصوص شهر اصفهان کاهش یابد و به میزان واقعی‌اش نزدیک تر شود. از نظر تحصیلات نیز ۷۹ درصد از این گردشگران دارای تحصیلات دانشگاهی و بالاتر بوده‌اند و سایر ۲۱ درصد نیز دارای تحصیلات ابتدایی و متوسطه بوده‌اند. از نظر سن ۳۷ درصد گردشگران بالای ۵۰ سال داشته‌اند و

۶۳ نیز کمتر از ۵۰ سال داشته‌اند. ۱۳ درصد گردشگران به تنهایی به ایران سفر کرده‌اند و ۸۷ درصد نیز با تعداد همراهان مختلف. خلاصه این نتایج در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت شناختی اعضای نمونه

ویژگی جمعیت شناختی	گروه‌ها	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	ویژگی جمعیت شناختی	گروه‌ها	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	
شغل	استخدامی	۱۲۱	۴۰	سابقه سفر به ایران	اولین بار	۲۱۳	۷۱	
	آزاد	۴۲	۱۴		۱-۲	۵۸	۲۰	
	بازنشسته	۶۶	۲۲		۳-۴	۱۴	۵	
	خانه دار	۹	۳		بیشتر از ۵ بار	۱۵	۵	
	دانشجو/ دانش آموز	۵۱	۱۷		درون گرا	۹۵	۳۲	
	بیکار	۱۱	۴		برون گرا	۲۰۵	۶۸	
تحصیلات	ابتدایی	۶	۲	وضعیت تأهل	متاهل	۱۴۸	۴۹	
	متوسطه	۴۹	۱۶		تنها	۴۰	۱۳	
	دانشگاهی	۱۶۶	۵۰		تعداد همراهان	۱-۲	۱۱۰	۳۷
	عالی	۷۹	۲۹			۳-۴	۳۳	۱۱
کمتر از ۲۰ سال	۳	۱	بیشتر از ۴ بار	۱۱۷		۳۹		
۲۰-۳۰ سال	۸۱	۲۷						
سن	۳۰-۴۰ سال	۵۹	۲۰					
	۴۰-۵۰ سال	۴۶	۱۵					
	بیشتر از ۵۰ سال	۱۱۱	۳۷					

در این قسمت برای شناسایی و طبقه‌بندی ریسک‌های استنباط شده گردشگران خارجی جهت سفر به شهر اصفهان از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شده است. قبل از انجام تحلیل عاملی اکتشافی جهت حصول اطمینان از این که آیا می‌توان از داده‌های موجود برای تحلیل عاملی اکتشافی استفاده نمود و این که آیا تعداد داده‌ها برای تحلیل عاملی اکتشافی مناسب هستند، از آزمون بارتلت و شاخص کفایت حجم نمونه کیاسر میسر اولیکن استفاده شده است. مقادیر این شاخص در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: نتایج آزمون بارتلت و شاخص کفایت حجم نمونه کیاسر مییر اولیکن

آماره خی دوی بارتلت	میزان کیاسر مییر اولیکن	درجه آزادی	سطح معناداری
۳۶۸/۱۵۷	۰/۷۸۹	۶	۰/۰۰۰

میزان شاخص کیاسر مییر اولیکن بیش از ۰/۷۸۹ می‌باشد و نشان می‌دهد داده‌های مورد نظر برای تحلیل عاملی اکتشافی کفایت می‌کنند. هم‌چنین میزان معناداری آزمون بارتلت کوچک‌تر از ۰/۰۵ بوده و نشان می‌دهد تحلیل عاملی اکتشافی برای این منظور مناسب است و فرض شناخته شده بودن ماتریس همبستگی رد می‌گردد. لذا با توجه به جدول بالا می‌توان اطمینان داشت که ایجاد یک ساختار عاملی از داده‌ها جمع آوری شده امکان‌پذیر است. در مرحله‌ی بعد جهت تشخیص این که هر یک از متغیرهای مشاهده شده با کدام عامل اکتشافی در ارتباط است و اینکه چه ریسک‌هایی استخراج می‌گردد، از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شده است. به این منظور با استفاده از روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی^۱ و انتخاب روش چرخش اکویماکس^۲، چهار بعد یا ریسک اصلی برای سفر گردشگران خارجی به شهر اصفهان در نمونه تحت مطالعه کشف و نام-گذاری گردید. لازم به ذکر است که برای اطمینان بیشتر بارهای عاملی زیر ۰/۵ حذف شده است. هم‌چنین میزان درصد واریانس تبیین شده و میزان آلفای کرونباخ جهت سنجش میزان سازگاری درونی سؤالاتی که یک عامل را می‌سنجند محاسبه شده است.

نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان می‌دهد سؤالات ۱، ۱۳ و ۱۴ در یک بعد قرار می‌گیرند. از آن‌جا که این سه سؤال مربوط به سلامتی و بهداشت هستند، لذا این بعد ریسک سلامتی نام‌گذاری می‌شود. همان‌طور که در جدول ۳ نیز اشاره شده است بار عاملی مربوط به این سه سؤال به ترتیب برابر با ۰/۷۷۷، ۰/۷۴۵ و ۰/۸۶۷ است. این سه سؤال در مجموع توانسته‌اند ۶۳/۷۱۵٪ از تغییرات متغیر ریسک سلامتی را تبیین کنند. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی در مورد ریسک دوم نشان می‌دهد سؤالات ۵، ۱۰ و ۱۵ در یک بعد قرار می‌گیرند. این سه سؤال که مربوط به ریسک مشکلات ناشی از اختلاف مذهبی، مشکلات ناشی از اختلاف فرهنگی و مشکلات ناشی از تفاوت‌های زبانی است در یک گروه قرار می‌گیرند. از آن‌جا که این سه سؤال مربوط به اختلاف‌های فرهنگی و اجتماعی هستند، لذا این بعد ریسک فرهنگی و اجتماعی نام‌گذاری می‌شود. همان‌طور که در جدول ۳ نیز اشاره شده است بار عاملی مربوط به این سه سؤال به ترتیب برابر با ۰/۸۴۴، ۰/۷۷۷ و ۰/۷۵۴ است. این سه سؤال در مجموع توانسته‌اند ۶۲/۸۱۳٪ از تغییرات متغیر ریسک فرهنگی و اجتماعی را تبیین کنند. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی در مورد ریسک سوم نشان می‌دهد سؤالات ۲، ۳، ۶ و ۸ در یک بعد قرار می‌گیرند. این چهار سؤال در خصوص ریسک ناشی از ناامنی شهرها، ریسک ناشی از جنگ در کشورهای همسایه، ریسک ناشی از عدم ثبات سیاسی و ریسک ناشی از تروریسم است و این بعد ریسک سیاسی نام‌گذاری می‌شود. همان‌طور که در جدول ۳ نیز اشاره شده است. بار عاملی مربوط به این چهار سؤال به ترتیب برابر با ۰/۸۲۶، ۰/۸۱۱، ۰/۷۴۰ و ۰/۷۰۴ است. این سه سؤال در مجموع توانسته‌اند ۵۹/۶۰۱٪ از

^۱ - Principle components

^۲ - Equamax.

تغییرات متغیر ریسک سیاسی را تبیین کنند. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی در مورد ریسک چهارم نشان می‌دهد سؤالات ۷، ۹ و ۱۶ در یک بعد قرار می‌گیرند. این سه سؤال که مربوط به ریسک ناشی از اتلاف پول، ریسک ناشی از اتلاف زمان و ریسک سرقت است در یک گروه قرار گرفته‌اند و ریسک اقتصادی نام گذاری می‌شود. همان‌طور که در جدول ۳ نیز اشاره شده است بار عاملی مربوط به این سه سؤال به ترتیب برابر با ۰/۸۳۶، ۰/۷۵۴ و ۰/۶۲۸ است. این سه سؤال در مجموع توانسته‌اند ۵۹/۶۰۱٪ از تغییرات متغیر ریسک اقتصادی را تبیین کنند.

جدول ۳: نتایج تحلیل عاملی اکتشافی در مورد ریسک‌های استنباط شده

ریسک	شماره سؤال	سؤالات مربوطه	بار عاملی	واریانس تبیین شده	آلفای کرونباخ
سلامتی	۱	ریسک ناشی از استانداردهای بهداشتی ضعیف	۰/۷۴۵	۶۳/۷۱۵	۰/۷۱۰
	۱۳	ریسک ناشی از خوردن غذاهای ناشناخته	۰/۷۷۷		
	۱۴	ریسک ناشی از دچار شدن به بیماری‌های ناشناخته	۰/۸۶۷		
فرهنگی و اجتماعی	۵	مشکلات ناشی از اختلاف مذهبی	۰/۸۴۴	۶۲/۸۱۳	۰/۷۰۱
	۱۰	مشکلات ناشی از اختلاف فرهنگی	۰/۷۷۷		
	۱۵	مشکلات ناشی از تفاوت‌های زبانی	۰/۷۵۴		
سیاسی	۲	ریسک ناشی از نا امنی شهرها	۰/۸۲۶	۵۹/۶۰۱	۰/۷۶۸
	۳	ریسک ناشی از جنگ در کشورهای همسایه	۰/۸۱۱		
	۶	ریسک ناشی از عدم ثبات سیاسی	۰/۷۴۰		
	۸	ریسک ناشی از تروریسم	۰/۷۰۴		
اقتصادی	۷	ریسک ناشی از اتلاف پول	۰/۸۳۶	۵۵/۳۷۱	۰/۶۸۵
	۹	ریسک ناشی از اتلاف زمان	۰/۷۵۴		
	۱۶	ریسک ناشی از مورد سرقت واقع شدن	۰/۶۲۸		

برای بررسی ارتباط میان متغیر سن و ریسک‌های استنباط شده از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شده است. نتایج تحلیل واریانس یک طرفه در مورد ارتباط متغیر سن و ریسک سلامتی نشان می‌دهد سطح معنی‌داری در این مورد کمتر از ۰/۰۵ است، لذا می‌توان بین این دو متغیر رابطه معنی‌داری وجود دارد. سپس نتایج آزمون توکی نشان می‌دهد بین میانگین گردشگران با سنین ۲۰-۳۰ سال با میانگین گردشگران با سنین ۴۰-۵۰ سال و هم‌چنین گردشگران با سنین بالای ۵۰ سال تفاوت معنی‌داری وجود دارد. به این صورت که گردشگران با سنین ۲۰-۳۰ سال با میانگین ۱/۶۴۶ از ۵ دارای ریسک سلامتی کم‌تری نسبت به گروه‌های گردشگران با سنین ۴۰-۵۰ سال و هم‌چنین بالای ۵۰ سال با میانگین ۲/۰۲۹ از ۵ و ۲/۱۵۳ از ۵ بوده‌اند. هم‌چنین بین سایر گروه‌های گردشگران نیز از نظر ریسک سلامتی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

برای بررسی ارتباط میان متغیر سن و ریسک‌های فرهنگی و اجتماعی و ریسک سیاسی از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شده است. نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه نشان می‌دهد بین گردشگران با سنین مختلف تفاوت معنی داری از نظر ریسک‌های فرهنگی و اجتماعی و ریسک سیاسی وجود ندارد. سپس نتایج آزمون تحلیل واریانس در مورد ارتباط میان ریسک اقتصادی و متغیر سن نشان می‌دهد سطح معنی داری در این مورد کمتر از ۰/۰۵ است، لذا می‌توان گفت بین گردشگران با سنین مختلف از نظر ریسک اقتصادی تفاوت معنی داری وجود دارد. سپس نتایج آزمون توکی برای بررسی این اختلاف نشان می‌دهد میانگین ریسک اقتصادی گردشگران با سنین بالای ۵۰ سال ۱/۹۲۷ از ۵ بیشتر از سایر گروه‌های گردشگران است. بین سایر گروه‌های گردشگران نیز از نظر ریسک اقتصادی تفاوت معنی داری وجود ندارد. خلاصه نتایج بررسی رابطه ریسک‌های استنباط شده و سن گردشگران در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴: خلاصه‌ی نتایج بررسی رابطه ریسک‌های استنباط شده و سن گردشگران

ریسک‌های استنباط شده	ریسک سلامتی	ریسک اقتصادی	ریسک سیاسی	ریسک فرهنگی و اجتماعی	گروه‌های سنی
					کمتر از ۲۰ سال
۲۰-۳۰ سال	۱/۶۴۶	۱/۶۱۰	۲/۱۳۲	۲/۴۵۳	
۳۰-۴۰ سال	۱/۸۳۰	۱/۶۳۵	۲/۳۲۶	۲/۵۵۳	
۴۰-۵۰ سال	۲/۰۲۹	۱/۶۹۲	۲/۱۷۷	۲/۲۷۴	
بیشتر از ۵۰ سال	۲/۱۵۳	۱/۹۲۷	۲/۳۱۳	۲/۴۱۲	
سطح معنی داری	۰/۰۰۰	۰/۰۱۵	۰/۳۲۹	۰/۵۴۲	

نتیجه‌گیری و پیشنهادهای کاربردی

این مقاله به طبقه‌بندی ریسک‌های استنباط شده گردشگران خارجی سفر کرده به شهر اصفهان و هم-چنین ارزیابی نقش سن در استنباط گردشگران از ریسک‌های گوناگون پرداخت. جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل گردشگران خارجی سفر کرده به شهر اصفهان است که در ماه‌های فروردین و اردیبهشت سال ۱۳۹۱ به این شهر سفر کرده‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد ریسک‌های استنباط شده توسط گردشگران خارجی سفر کرده به شهر اصفهان قابل دسته‌بندی در چهار محور ریسک سلامتی (با واریانس تبیین شده ۰/۶۳)، ریسک فرهنگی و اجتماعی (با واریانس تبیین شده ۰/۶۲)، ریسک سیاسی (با واریانس تبیین شده ۰/۵۹) و ریسک اقتصادی (با واریانس تبیین شده ۰/۵۵) است. این نتایج با یافته‌های جلیوند (۱۳۸۸)، راحل و فسنمایر (۱۹۹۲) سانمز و گریف (۱۹۹۸) و لپ و گیسیون (۲۰۰۳) مبنی بر اینکه گردشگران ریسک استنباط شده‌ی گوناگونی برای سفر به مقصد گردشگری داشته‌اند مطابقت دارد. هم‌چنین نتایج در مورد رابطه‌ی متغیر سن با میزان ریسک‌های مختلف نشان می‌دهد گردشگران بالای ۵۰ سال نسبت به سایر گروه‌های گردشگران ریسک اقتصادی بیشتری (با میانگین ۱/۹۲۷) برای سفر به شهر اصفهان داشته‌اند. هم‌چنین گردشگران ۴۰-۵۰ سال و بالای ۵۰ سال به ترتیب با میانگین ۲/۰۲۹ و ۲/۱۵۳ ریسک سلامتی بیشتری نسبت به گردشگران با سنین ۲۰-۳۰ سال با میانگین ۱/۶۴۶ داشته‌اند. این نتایج با یافته‌های راحل و فسنمایر (۱۹۹۲)، یانکیس و گیسیون

(۱۹۸۸) و یوردانوا و دیگران (۲۰۱۰) مبنی بر وجود رابطه‌ی بین سن و ریسک‌های استنباط شده مطابقت دارد، ولی با یافته‌های سانمز و گریف (۱۹۹۸) جلیوند (۱۳۸۸) مطابقت ندارد. همان‌طور که نتایج پژوهش نشان داد مهم‌ترین ریسک‌های استنباط شده برای گردشگران خارجی سفر کرده به شهر اصفهان شامل ریسک‌های سلامتی، فرهنگی و اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است. لذا در مورد این ریسک‌ها پیشنهاد می‌شود به مقوله‌ی اطلاع رسانی در مورد کشور ایران و به‌خصوص شهر اصفهان در کشورهای خارجی توجه زیادی شود. این اطلاع رسانی بخصوص می‌تواند در مورد ریسک‌های سیاسی مفید واقع شود و از نگرانی‌های سیاسی گردشگران خارجی جهت سفر به کشور ایران و به‌خصوص شهر اصفهان بکاهد. در صورتی که این اطلاع‌رسانی به نحو صحیح انجام شود می‌تواند میزان استنباط از ریسک‌های چهارگانه فوق‌الذکر را به مقدار واقعی آن‌ها نزدیک‌تر کند. از این‌رو شیوه‌های متداول اطلاع رسانی مانند برنامه‌های معرفی از طریق اینترنت و آژانس‌ها در خارج از کشور می‌تواند در این رابطه مورد استفاده قرار گیرد. به این منظور آژانس‌های گردشگری در خارج از کشور با ارائه‌ی بروشور و هم‌چنین فراهم کردن فرصت سفر آسان برای کسانی که علاقه‌مند به سفر به ایران هستند، میزان ریسک استنباط شده را از سفر به ایران کاهش دهند و آن را به میزان واقعی نزدیک‌تر کنند. هم‌چنین این آژانس‌ها می‌توانند با فراهم کردن تجربه‌ی مستقیم سفر به ایران برای گردشگران امکان کسب اطلاع به صورت مستقیم را برای آن‌ها فراهم سازند تا به این طریق استنباط آن‌ها از ریسک‌های چهارگانه کاهش یابد. هم‌چنین اطلاع رسانی‌هایی که از طریق سایت‌های اینترنتی می‌تواند در کاهش ریسک گردشگران موثر باشد و میزان ریسک‌های استنباط شده گردشگران خارجی را برای سفر به ایران به میزان واقعی نزدیک‌تر کند. در نهایت این‌که در مورد رابطه ریسک‌های استنباط شده و سن گردشگران توصیه می‌شود، شیوه‌های اطلاع رسانی به طریقی انجام شود که بتواند گردشگران با سنین بالاتر را بیشتر پوشش دهد. به این صورت تبلیغات برای کاهش ریسک‌های استنباط شده از سفر به کشور ایران و به‌خصوص شهر اصفهان در آن دسته رسانه‌هایی مانند تلویزیون و روزنامه‌ها و مجلات انجام شود تا تعداد بیشتری از افراد مسن را پوشش دهد. این کار موجب خواهد شد تا افراد مسن ادراک امنیت بیشتری از شهر اصفهان به عنوان یک مقصد گردشگری ایمن داشته باشند و انگیزه بیشتری برای سفر به این شهر و هم‌چنین ترغیب سایر گردشگران بالقوه به این منظور داشته باشند.

فهرست منابع

- ۱- حبیب‌پورگتایی، کرم، صفری شالی، رضا، (۱۳۸۸)، کاربرد SPSS در تحقیقات پیمایشی (تحلیل داده‌های کمی)، تهران: انتشارات غزال.
- ۲- جلیلود، محمدرضا، (۱۳۸۸)، بررسی تأثیر تبلیغات دهان به دهان بر جذب گردشگران خارجی، پایان‌نامه‌ی چاپ نشده کارشناسی ارشد، گروه مدیریت، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان.
- ۳- رحیم‌پور، علی، کرباسی‌یزدی، امیر، (۱۳۹۰)، *اولویت‌بندی عوامل موثر بر توسعه صنعت گردشگری جمهوری اسلامی ایران با استفاده از روش رمبراند، مجله‌ی گردشگری و توسعه*، ۱ (۱): صص ۱۶-۱.
- ۴- رنجبریان، بهرام، جلیلود، محمد رضا، (۱۳۹۱)، نقش ویژگی‌های جمعیت شناختی در ریسک درک شده گردشگران خارجی سفر کرده به ایران، مجله مهندسی صنایع و مدیریت شریف، ۲۸ (۱)، ص ۳.
- ۵- رنجبریان، بهرام، (۱۳۸۵)، *وجهه استنباط شده از ایران به عنوان یک مقصد گردشگری*، مجله‌ی پژوهشی دانشگاه اصفهان (علوم انسانی)، شماره ۲، صص ۸۰-۶۹.
- ۶- رنجبریان، بهرام، زاهدی، محمد، (۱۳۸۹)، *شناخت گردشگری*، اصفهان: انتشارات چهار باغ.
- ۷- رنجبریان، بهرام، زاهدی، محمد، (۱۳۸۶)، *بازاریابی گردشگری*، اصفهان: انتشارات چهار باغ.
- ۸- غفاری، محمد، (۱۳۹۱)، *گونه شناسی گردشگران داخلی سفر کرده به شهر اصفهان براساس انگیزه‌های سفر*، پایان‌نامه‌ی چاپ نشده کارشناسی ارشد، گروه مدیریت، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان. صص ۱۰۰-۱.
- ۹- موون، جان، مینور، میکائیل، (۱۳۸۸)، *رفتار مصرف کننده: عوامل دورنی و بیرونی*، ترجمه‌ی عباس صالح اردستانی و محمد رضا سعدی، تهران، انتشارات اتحاد - جهان نو.
- ۱۰- هزارجریبی، جعفر، نجفی، ملک محمد، (۱۳۹۱)، *بررسی جامعه شناختی عوامل موثر بر توسعه گردشگری در ایران (با رویکرد جذب گردشگران خارجی)*، مجله‌ی جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، ۲۳ (۳)، ص ۱۳۳.
- 11- Bloor, Michael, Thomas, Michelle, Hood, Kerenza, Abeni, Damiano, Goujon, Catherine, Hausser, Dominique, Hubert, Michel, Kleiber, Dieter, & Nieto, Jose Antonio, (1998), *Differences in Sexual Risk Behavior between Young Men and Women Travelling abroad from the UK*, THE LANCET, Vol. 352, pp. 1664-1670.
- 12- Carr, N. (2001), *An Exploratory Study of Gender Differences in Young Tourists Perception of Danger with in London*, Tourism Management, Vol. 22, pp. 565-570.
- 13- Coshall, J.T. (2003), *The Threat of Terrorism as an Intervention of International Travel Flows*, Journal of Travel Research, 42(1), pp. 4-12.
- 14- Coward, Krista, Mullan, Narelle, and Alach, Zack, (2009), *Community survey of perceived environmental health risks in Western Australia*, Science and Policy Unit, Environmental Health Directorate, Public Health Division, Department of Health Western Australia
- 15- Dohmen, T., Falk, A., Huffman, D., Sunde, U., Schupp, J. and Wagner, G. (2005), *Individual Risk Attitudes: New Evidence from a Large, Representative, Experimentally-validated Survey*, discussion paper 1730, Institute for the Study of Labor, Bonn.
- 16- Donkers, B., Melenberg, B. and Van Soest, A. (2001), *Estimating risk attitudes using lotteries: a large sample approach*, Journal of Risk and Uncertainty, Vol. 22 No. 2, pp. 165-95.
- 17- Edgell, Sr. D.L. (1990), *International Tourism Policy*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- 18- Grable, J. and Lytton, R. (1998), *Investor Risk Tolerance: Testing the Efficacy of Demographics as Differentiating and Classifying Factors*, Financial Counseling and Planning, Vol. 9, No. 1, pp. 61-73.

- 19- Gibson, H., Yiannakis, A., (2002), **Tourist Roles: Needs and the Life Course**, *Annals of Tourism Research*, Vol. 2, pp. 358–383.
- 20- Hartog, J., Ferrer-i-Carbonell, A., Jonker, N. (2002), **Linking measured risk aversion to individual characteristics**, *Kyklos*, 55 (1), pp. 3-26.
- 21- Kozak, M., Crotts, J., Law, R. (2007), **The Impact of the Perception of Risk on International Travelers**, *International Journal of Tourism Research*, Vol. 9, pp. 233–242.
- 22- Lepp, A., Gibson, H. (2003), **Tourist Roles, Perceived Risk and International Tourism**, *Annals of Tourism Research*, Vol. 30, pp. 606–624.
- 24- Lepp, A., Gibson, H. (2008), **Sensation Seeking and Tourism: Tourist Role, Perception of Risk and Destination Choice**, *Tourism Management*, 29 (4), pp. 740–750.
- 25- Pizam, A., Reichel, A., Uriely, N., (2002), **Sensation Seeking and Tourist Behavior**, *Journal of Hospitality & Leisure Marketing*, 9(2), pp. 17–33.
- 26- Pizam, A., Jeong, G., Reichel, A., Van Boemmel, H., Lusson, J., Steynberg, L., State-Costache, O., Volo, S., Kroesbacher, C., Hucerova, J., Montmany, N., (2004), **The Relationship between Risk Taking, Sensation Seeking and the Tourist Behavior of Young Adults: A Cross Cultural Study**, *Journal of Travel Research*, Vol. 42, pp. 251–260.
- 27- Plog, S., (1974), **Why Destination Areas Rise and Fall in Popularity?**, *Cornell Hotel and Restaurant Quarterly*, Vol. 14, pp. 55–58.
- 28- Plog, S., (2002), **The Power of Psychographics and the Concept of Venturesomeness**, *Journal of Travel Research*, 40(3), pp. 244–251.
- 29- Roehl, W., Fesenmaier, D., (1992), **Risk Perceptions and Pleasure Travel: an Exploratory Analysis**, *Journal of Travel Research*, Vol. 2, pp. 17–26.
- 30- Soñmez, S., Graefe, A., (1998a), **Influence of Terrorism Risk on Foreign Tourism Decisions**, *Annals of Tourism Research*, Vol. 25, pp. 112–144.
- 31- Soñmez, S., Graefe, A., (1998b), **Determining Future Travel Behavior from Past Travel Experience and Perceptions of Risk & Safety**, *Journal of Travel Research*, Vol. 37, pp. 171–177.
- 32- Taylor, T., Toohey, K., (2006), **Impacts of Terrorism-related Safety and Security Measures at a Major Sport Event**, *Event Management*, Vol. 9, pp. 199–209.
- 33- Watson, J. and McNaughton, M., (2007), **Gender Differences in Risk Aversion and Expected Retirement Benefits**, *Financial Analysts Journal*, 63 (4), pp. 52-62.
- 34- Yordanova, Desislava Ivanova, Alexandrova-Boshnakova, Matilda Ivanova, (2010), **Gender Effects on Risk-taking of Entrepreneurs: Evidence from Bulgaria**, *International Journal of Entrepreneurial Behavior and Research*, 17 (3), pp. 272-297.